

קדושת ציון

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו • דרישת ציון על טהרת הקודש
מופץ ב-6,000 עותקים בכל ריכוזי היהדות החרדית

דעת תורה מרבינו ה'אור שמח'

הוצא צ"א"רץ ישראל נספרות השו"מ" עמ' סח - סט.

הנה דע יקירי כי להראות גודל המצווה הזאת ומעלתה היא אך למותר, כי מי הוא האיש הישראלי אשר יסתפק בזה, הלא מיום קרוא ה' לצור מחצבתנו הבטיח לו בארץ חמדה, ושלוש מתנות נתנו לישראל: תורה וא"י ועוה"ב כולם כאחד. וכל פרטי התורה מתאימים עם הבטחת הארץ וישובה, מצוות רבות לא יוכלו להתקיים רק בארץ, ואף מצוות שהן חובות הגוף ואינן תלויות בארץ כתוב בהן כי יביאך לאמור עשה מצווה זו כדי שתכנס לארץ. ואחרי שהכעיסו בחורב ועשו עגל מסכה נעתר ה' והשיב חמתו מהשחית, ובמאסם הארץ נשא ידו להפילם במדבר וכו' ובהוציאם דבה ודברי נגון על הארץ החמיר מאשר חטאו דברים עליו יתברך. וכן תורתנו המסורה מלאה בשבח הארץ ושקלו רבותינו מעלת ספר יהושע במעלת התורה לפי שהוא ערכה של א"י, ור' יוחנן התפלא כי שמע כי איכא סביי בבל - למען ירבו ימיכם כתיבו התבונן איך שקל את מצוות ישוב ארץ ישראל בזמן חורבנה עד כי חש פן יעלה בלבב אחד לאמר הלא בחוץ לארץ אקיים מצוות יתירות, וזה יו"ט שני של גלויות, ושתי חלות בסוריא קרי ר' יוחנן על זה "וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים ומשפטים בל יחיו בהם" שיותר טוב להיות בארץ לשמור רק יום אחד. ופרקים שלמים בתוספתא ובספרי דבי רב ובתלמודים שמפליגים בשבח הארץ, עד כי המלקט מהם מאמרים במעלות הארץ וישובה הוא בעיני כמלקט אנלי טל מני ים. כלליות תורתנו והמסורה היא מקושרה במעלות הארץ.

וגם בבקורת על אנשים פרטיים הבדילו בין חכמי ארץ ישראל - מקל נועם, לחכמי בבל - מקל חובלים, כמו על רבי זירא ועל רב נחמן אמרו מה בין תקיפי דא"י לחסידי דבבל. והנה גם בתכונות רעות אצל אנשי בליעל הבדילו בין ארץ ישראל לשאר ארצות ונתן לך לב רגז בבבל כתיב, ומה בין גנבי בבל ללסטים דא"י וחכמי בבל אמרו חד מינן דסליק וכו' כתרי מינייהו.

לכן לעורר רבים למצוות ישיבת ארץ ישראל היא אצלי משנה שאינה צריכה, כי היהדות מעטה תהלה להארץ, ותזכיר להישראלי ג' פעמים בכל יום בהתפללו דרך ארצם, כל ברכת המזון יברך ויודה על הארץ הטובה... ■

גלות זו נטלה אותנו מעל אדמתנו, ועם הפסקת היניקה מהארץ הקדושה, הלכו ונתנונו להם המושגים התורניים המקוריים. תחת להיות אומה היודעת את ה', הפכנו לקובץ של יחידים, המנסים איכשהו לשמר משהו מאותו פולחן, אשר פעם היה קשור לחיים המפכים והרעננים של אומה על אדמתה.

אותה גלות איימה לכלות את הכל, הן פיזית והן רוחנית, כאשר את שיאו של התהליך ראינו מבחינה פיזית בשואה האיומה, ומבחינה רוחנית - במצב הירוד של היהדות באירופה של לפני השואה, כאשר רבים רבים כבר חללו שבת רח"ל, וקרנם של תלמידי חכמים הייתה בירידה מתמדת (צנז"ה יימד לנושא זה מאמר בפני עצמו באחד הגליונות הבאים).

רועי ישראל, שה' שתלם באותם דורות, עשו כל שביכולתם על-מנת להתמודד עם האסונות הרוחניים והגשמיים שניתכו על היהדות באותן שנים.

דבר המערכת

הרב יהודה אפשטיין

שנה חדשה עומדת בפתח, וזהו זמן בו כל אחד מפנה מעט זמן על-מנת להרהר על השנה שחלפה, על מעשיו הטובים והפחות טובים, ועל מה שיכול היה לעשות וטרם עשה עדיין. זהו חשבון שהורגלנו בו על-ידי ספרי המוסר, הוועדים השונים של המשגיחים והדרשות חובבי הלהבות של המגידים. אולם זהו גם צורך אנושי בסיסי, דבר שהשכל מחייב מצד היותנו בני אדם בעלי בחירה, המבינים כי ישנה תכלית בעולמנו, ולא נבראנו לריק. זהו חשבון שצריך להיעשות בכל זמן ועת, אולם רבותינו גילו לנו שישנם זמנים יותר מסוגלים לכך, והם עשרת ימי תשובה הממשמשים ובאים, וכבר נהגו ישראל להתכונן לכך במשך חודש אלול. אולם לפני שניגש לאותם ימים, ראוי שקודם נלבן שאלה פשוטה, אשר התשובה עליה עשויה לשנות את כל המבט שלנו על המציאות בכלל, וכן על מצוות התשובה ועל אותו חשבון אודותיו פתחנו. שאלה זו אמורה לנקר במוחו של כל צורב, של כל בעל דעת - מי אנחנו?

מה פרוש "מי אנחנו"? התשובה הרי ברורה, אנחנו יהודים בני אברהם, יצחק ויעקב, עמדתנו תחת הר סיני וקבלנו את התורה. כמובן, שהתשובה נכונה, אולם ראוי לחדד אותה יותר על-מנת שנזכה לתובנה מחודשת. מי אנחנו? האם אנחנו קבוצה של הרבה מאד אנשים, שכולם נצטוו על התורה והמצוות וכל אחד מנסה להתמודד עם האתגרים השונים הניצבים בדרכו לקיומן, או שמא... שמא יש כאן משהו מעבר, שמא המושג "עם ישראל", "אומה יהודית", שומן בחובו משמעויות נוספות. שמא יש לנו יעוד משותף דווקא משום היותנו אומה. שמא יש לנו תפקיד מעל בימת ההיסטוריה העולמית, אשר מחייב אותנו להתמודדות לא פחות מאשר במישור האישי של כל אחד ואחד.

כל מי שקורא את דבר ה', את התורה שנתנה מאתו ואת דברי נביאיו הקדושים, כל מי שיודע לקרוא ולהבין - יודע היטב את התשובה לשאלה שהועלתה. כל מי שלא טחו עיניו מראות יודע שהתורה ניתנה לאומה, לאומה המעוודת לחיות על אדמתה ולקיים מערכת שלמה של חיים תורניים. התורה לא ניתנה כדי לפתור לפלוני או לאלמוני את בעיותיו. היא ניתנה בכדי ליצור מבנה שלם של חיים, מסכת שלמה של מציאות חובקת עולם ומלואו, כדי לטבוע את החותם על ההיסטוריה האנושית בהמלכת ה' אלוקי ישראל על הבריאה כולה.

נכון, איננו מורגלים לחשוב בצורה כזו. הגלות הארורה, עליה אמרו חז"ל (ספרי עקב מ"ג) שהיא הקשה מכל הקללות -

לנו, ציבור יראי ה', הציבור החרדי, אירע בעשורים האחרונים אסון אידיאולוגי-רוחני גדול. אסון שנכפה עלינו שלא בשבתנו.

שם האסון הוא: 'אידיאליזציית הגולה'.

דהיינו, לרצות את הגלות בגולה. להפוך זאת לאידיאולוגיה שלנו. לשאוף אליה.

'ציון' שם קדוש וטמיר, שם שעורר בנו זה כאלפיים שנה געגועים וכוסף נפש רוחני לארץ 'נחלת ה', 'שער השמים', 'הדר העולם' (כוזי ב', כ').

מקום השתוקקותנו מאז, "חמדת כל העליונים והתחתונים" (כלשון הגר"ם), אליה נשאנו את עינינו 'בְּזַכְרֵנוּ אֶת צִיּוֹן' (מילים).

בלילות עטופי יגון, בגולה, בשטף שצף ים הצרות, בימי כיליון הנפש לקדושת הארץ, היו זולגות מעינינו דמעות ענותה, אותם ביטא, יותר מכל, משורר ארץ הצבי, רבי יהודה הלוי במילות שירו הרם: "ושלום אסיר תאוה, נותן דמעיו כטל חרמון, ונכסף לרדתם על הרריך; לבכות ענותך אני תנים, ועת אחלום שיבת שבותך - אני כינור לשיריך" (בשיר 'ציון הלא משללי' הנאמר בקצות טשעה בנא).

כל תפילותינו מעודנו - בחול, בשבתות, בחגים, במועדים, בברכת המזון, בכל חתונה, בבניית בית; תמיד תמיד, הזכרנו ואנו מזכירים את ציון. "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים".

והנה, בחסדי ה', בקעו התפילות רקיעים, והחלנו לשוב לארץ הקודש.

כהמשך ישיר לעליות הקודמות, שמאז עליית הרמב"ן ועד לעליית הרמ"ק, הבית יוסף, האריז"ל וגוריו - החלנו במאתיים השנים האחרונות בעלייה לארץ, בעליות גדולות: עליית תלמידי הבעש"ט, עליית תלמידי הגר"א, תנועת 'חובבי ציון' מיסודו של הנצי"ב מוואלוז'ין זצ"ל, ועוד ועוד.

עד שקרה האסון.

הציונות החילונית השתלטה על כל המפעל.

ומאז שהם לקחו את המושכות לידיהם, מתוך פחד לרוחניותנו, עזבנו את המפעל והסתגרנו.

והם? הם כבשו עוד ועוד, וחילנו את הארץ הקדושה.

בתחילת הסתגרותנו, זכרנו ימים מקדם וחייבתנו לציון לא שכחה. גחלי רשפי שלהבת אש תשוקתה עדיין להבו בקרבנו. אך עם הזמן, ומפחד החיבור עם החילוניים שהשתלטו על כל המוסדות הניהוליים וכו', הלכה ושכחה לה חובת קודש ציון, והפכה לגחלים עמומות, כמעט כבויות. זמן נוסף לא כביר חלף עבר, והנה כבר ניתן היה לשמוע קול בקצה המחנה (מיהודים כשרים, שומרי פורה ומלוות, המנצחים בכל יום ויום צנצנת המזון "על שהנחלת לאנחנויך אךך ממדה טובה וחסנה") משפטים

כגון: "התורה ניתנה במדבר, מה יש לך מארץ ישראל?", "באמריקה גם אפשר ללמוד תורה", "אין אומתנו אומה אלא בתורותיה". והאמרה המעזזעת ביותר: "בין הגויים בגולה, היה טוב יותר". רח"ל.

פשוט התקיים בנו ל"ע תוכחת אדוננו דוד הע"ה: 'יִמְאָסוּ בְּאֶרֶץ חֻמְדָּה' (מילים ק', כד).

את העיוות הרעיוני הזה, את 'אידיאליזציית הגולה' - אותה אנו צריכים, בכוחות משותפים, לשרש ולעקור.

עלינו להטמיע בעצמנו שוב ושוב, שעם כל התנגדותנו לשתוף עם ידיים חילוניות, אנחנו החרדים לדבר ה', כמאז כן עתה, נותרנו קשורים ואחוזים בחיבת קודש לארץ נחלת ה', שער השמיים, בה בחר ה' ואותה איווה למושב לו, בתוך תוך עומק ליבנו ומשאת קודש נפשנו.

וכעת, נכון שלא בנו האשמה, והחילוניות החולנית היא זו שגרמה לנו. אך לא עוד. עתה, הגיע הזמן לתקן.

לחזור בחזרה לארץ ישראל. לא רק פיזית, מעשית, אלא גם ובעיקר נפשית-לכבית-רוחנית עמוקה. להתחבר אליה שוב.

כנגד 'אידיאליזציית הגולה' המזוייפת, עלינו להטמיע בנפשותינו שוב, כבעבר, את אמת התורה, כפי שנוסחה על ידי רבי יהודה הלוי בכוזרי (מיימת הספר) בפירושו על הפסוק בתהלים: 'כִּי רָצוּ עֲבָדֶיךָ אֶת אֲבֹנֶיהָ וְאֶת עֲפָרָה יִחַנְנוּ' (ק"ג, ד' - ט"ו).

"זאת אומרת, ירושלים לא תבנה, כי אם כאשר ישתוקקו אליה בני ישראל תכלית התשוקה, עד אשר יחוננו את אבניה ואת עפרה" (מהדורס א"ע).

והיה הגר"א אומר: "ספר כוזרי קדוש וטהור, עיקרי אמונת ישראל ותורה תלוין בו" - מעשה רב, סי' ט"ו

המשך דבר העורך

התכלית האלוקית, על דרך הפסוק בחגי שמואל בסיפור המעניין שבגיליון זה.

אגודת "קדושת ציון" שמה לה למטרה לשוב אל אותם מושגים מקוריים שנשכחו - חיבת ציון, מצוות כיבוש הארץ, הורשת האויב, כינון מדינה יהודית באמת והמלכת ה' על הבריאה - והכל על טהרת הקודש, בלא להתפשר כלל על חלק כלשהו מחלקי התורה. עלון זה, המהווה את שופרה של האגודה, יציג בפני הקוראים את אותן אמיתות שנשכחו, ויביא מדברי רבותינו את ההשקפה המסורה בלא מורא ובלא חת.

שלכם,

העורך.

וינאי הגה את רעיונו בדבר "מדינת היהודים". ואמנם, בצוק העיתים גברה ידם של מרשיעי ברית אשר השתלטו על הישוב ומנעו מיראי ה' לכוון בה את אותה חברה תורנית שנצטוונו להקים. אולם כל זה אינו גורע מחסדו הגדול של ה' שהשיבנו לארצנו, ואדרבה - הדבר מחייב אותנו ביתר שאת לפעול למען קיומה של אותה מטרה עבורה נבראנו.

בנקודה זו אנו עומדים בעת חשבון הנפש הכללי. מה עשינו על-מנת לקדם את תכלית הבריאה? חשש גדול מתגנב לליבי, ולפיו אין כל יחס בין מה שרבים מאיתנו זכו לעשות למען זיכרון נפשם שלהם לבין מה שנעשה עבור

אולם כל עוד ישבנו בגלות, היה זה קרב מאסף נואש, שנועד איכשהו לשמר את אותה יהדות של יחידים, אותו פולחן, עליו אמרו חז"ל, שלא נצטוונו בו אלא בכדי שהמצוות לא תהינה לנו חדשות כשנשוב לארץ (שם בספרי). את היניקה למקור החיים לא ניתן היה לחדש על אדמת הגולה, שכן היא אינה קולטת את שורשי הקדושה.

והנה, בגודל רחמיו וחסדיו של הבורא, זכינו אחר כל התלאות לשוב לארצנו ולחונן את עפרה. היו אלו תלמידי הגר"א לפני מאתיים שנה, אשר מסרו נפשם פשוטו כמשמעו על שיבת ציון, שנים רבות לפני שאותו מתבולל

לתרומות (וכל ענייני העלון) ניתן לפנות לטל' 052-7147590 או למייל yyy7@neto.bezeqint.net. כמו-כן, כל המעוניין להשתתף במערך ההפצה של העלון ובכך לעזור לנו להגיע לכל הריכוזים החרדיים, מתבקש להתקשר או להשאיר את פרטיו במייל הנ"ל.

קורא יקר! קראת את העלון ונהנית? אתה מבין את גודל החשיבות שישנה בכך שהקול הצלול והברור הזה יגיע לכל מקום על בסיס קבוע? אנא תרום בעיני יפה להמשך הפצתו ולהרחבתו של העלון. והחזרתם על הוי"ק - הרי זה משובח!

2:30 בלילה. החברותא מן הסתם כבר ישן, חולם, צובר כח. רק אני מסתובב בשדרה שליד הישיבה, מהרהר, מנסה לסגור קצוות במהלך שהצעתי בסוף הסדר. אט אט נוטות מחשבותי אל זמן אלול שהתחיל עכשיו. המשגיח מסר שיחה שכבר שמעתי דומה לה בשנה שעברה ולפני שנתיים, אבל גם אני לא זזתי. כל אלול באה הסתערות, אחרי זה בא החורף והכל שוקע. האם נגזר עלי להישאר תקוע כל החיים במקום אחד, ובכלל - מה שייך תשובה על דברים שודאי אכשל בהם שוב, להיכן צריכות העיניים להיות נשואות, והלב - מה עם חובותיו?

הוי, אני בנג העיר, כבר שוטטתי די בלי להשגיח לאן נושאות אותי רגלי, אבל אני רואה שיש עוד אחד כמוני. קשה להבחין בחשך בין תכלת לכרתי, הנה הוא מתקרב לכיווני. זה ישראל, הוא רק שני ועדים מעלי ומספרים עליו שאפשר לדבר אתו בכל מקום. נו, מסתמא אף אחד לא ניסה לדבר אתו בכלים, ובכל אופן - אי אפשר להכחיש שיש לו כנראה ידיעות מלבד מה שהוא יודע ללמוד כמו שצריך. אם אף פעם לא דברתי אתו אולי עכשיו ההזדמנות, נשמע מה יש לו לומר על מה שהסתפקנו ואולי הוא יביא לי איזה ראשון לא יודע או מהלך משלו.

אבל הנה הוא פונה אלי.

סיבובים של אלול כנראה, לא כך?

כן, מה יש לך לחדש בעניין?

זה כמובן ענין ארוך, אם תרצה נשב על הספסל שם, או אולי עדיף על הדשא כאן?

אני יותר נח לי על הספסל.

טוב, בלימוד כבר לא נדבר הלילה כנראה, אבל כבר יהיה לי נעים לגשת אליו מחר.

דבר ראשון יש לנו הבטחה שנהיה באמת אוהבי ה', כך שאנחנו לא מתחילים מאפס. בדרך הפרזה הייתי אומר שאם רק לא היינו מתנגדים בכח כבר מזמן היה כל אחד מאיתנו דבוק בה' ובתורתו בצורה שמעולם לא היתה.

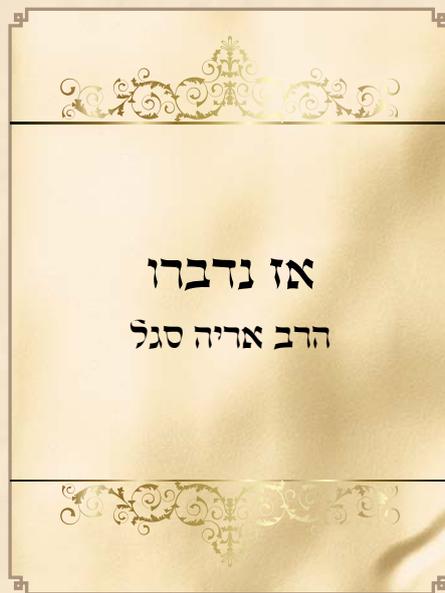
הוי, הגזמת. מלבד ההבטחה שמעולם לא שמעתי עליה, ואם אתה מתכוון למה שכותב רבינו יונה על "ומל ה' את לבבך", אז להזכירך - לשונו היא "כי יעזור ה' לשבים", ומי יודע מה מוגדר "שבים", ודאי שלא מספיק רק לא להתנגד. אבל גם הוא לא אמר שיהיה יותר ממה שהיה אצל אבותינו.

יפה שעלית על הפרשה שדברתי עליה, אבל לא התכונתי לרבינו יונה אלא לרמב"ם שכותב בהלכות תשובה שהבטיחה תורה שיעשו ישראל תשובה בסוף גלותם, ומיד הם נגאלים. ובקשר לדבר השני - הרי שם כתוב "והטיבך והרבך מאבותיך", כלומר יותר מאבותינו.

שומע. צריך לראות את הרמב"ם שם, אבל הוא מדבר על סוף הגלות ואין לא לי ולא לך מושג מתי יגיע הסוף. אם אתה חושב שרואים סימנים, כבר החפץ חיים אמר שרואים סימנים. כמדומה שעברו מאז מאה שנה ומאז ומעולם

אמרו שרואים את סימני עקבתא דמשיחא. אחי אמר לי פעם שהרמ"ה, שהיה מהראשונים, כותב שלפי הסימנים שאנחנו רואים תמוה איך לא הגיע כבר המשיח. כל אחד בטוח שמחר יבוא המשיח, ואולי זה מה שהחזיק אותנו עד עכשיו, אבל לבנות על זה את עבודת האלול - זה כבר לא שייך.

אתה טוען טוב, אבל בא נסתכל לעובדות

בעיניים. ה' גירש את עם ישראל לפני כאלפיים שנה מארצו, מנחלתו, פיזר אותם קהילה פה קהילה שם, נטל מהם את היכולת לשלוט על עצמם; אחרי אלפיים שנה ה' החזיר את עיקר עמו לארץ ישראל, נתן להם לשלוט על עצמם ברמה יתירה על מה שהיה כל ימי בית שני וחלק מימי בית ראשון, כל יהודי שרוצה יכול לעלות לארץ ישראל, מה חסר כאן? העיקר חסר - אנחנו דומים לגוף מת בלי נשמה. רוב העם לא שומר תורה, השלטון רחוק מלכוף את דבר ה', צריך לקוות שלא יפריעו לנו, אין מקדש, אין נביאים, אין גילוי כבוד ה', אין ידיעת ה' אפילו אצלנו, ועוד המון דברים. אבל לדבר על סימנים - הרי זה התחיל, ויחזקאל מנבא שהעצמות היבשות יצאו קודם מהקבר, יתחברו ואחרי זה תבוא הרוח שתקים אותן. שים לב - בתש"ח ניתן כמעט לכל יהודי לגור בארץ ישראל, בתשכ"ז ה' נתן לנו את ירושלים, תחשוב לעצמך - אם בזמנו כל ישראל היו שומרי תורה ומצוות, היו הרי בונים את בית המקדש השלישי! תחשוב שאתה היית עולה לרגל שלש פעמים בשנה. נכון שזה לא הסוף, צריך גם חיים שלמים של תורה, צריך גם מלך מבית דוד, יש נביאים שלמים שמלאים בתיאור מה יהיה לנו באחרית הימים, אבל זו התחלה, רק שאנחנו - ואני מתכוון לכל מי שקידושו קידושו, דהיינו כל היהודים - אשמים, שאנחנו לא דורשים את ה', וחלקנו - כלומר החילונים - אפילו מחללים שבת. אבל לומר שלא התחיל כלום לא שייך. הרי בנפילת מסך הברזל נגמר שלב קיבוץ גלויות, אבל אנחנו פשוט לא מתיחסים. מה עוד ה' צריך לעשות בכדי שאנחנו נזיז אצבע?

יכלת להוסיף את מה שכתוב שאם ארץ ישראל נותנת פירותיה אין לך קץ מגולה מזה.

...

מה קרה, אמרתי משהו מצחיק?

סליחה, אתה לא שם לב מה כתוב שם. למה אין לך קץ מגולה מזה? כי יש פסוק - "ואתם הרי ישראל ענפכם תשא ופריכם תתנו לעמי לישראל כי קרבו לבוא", כלומר שאם הרי ישראל נותנים פרים ודאי שזה בשביל עם ישראל שיבואו בקרוב, אבל אנחנו במצב שלא צריך סימן שעם ישראל יגיע - הוא נמצא כאן!

טוב, גלשנו, בא נחזור לאלול. מה למעשה צריך לעשות כדי שהאלול הזה יביא אותי לה'?

אולי כדאי שנתקדם לעבר הישיבה לקחת את התפילין, עוד מעט הנץ. נמשיך אולי אחר כך אם לא נהיה עייפים. אגב, איך קוראים לך?

-יהודה

הלכנו שותקים. יש משהו בטענה שלו, אני לא יכול לדחות אותו כלאחר יד.

רק דבר קטן יהודה, אתה יודע מה חגי הנביא אומר על אלול?

...

פתחת פעם תרי עשר?

אני לא לומד תנ"ך.

אני לא מבין, שנים עשר נביאים ישבו וכתבו דברים על פי ה', ואתה מעולם לא פתחת? יש כ"ד ספרים כדי שיהיה מה לעשות בין שחרית למוסף.

אתה יודע שלא קבעו סדר נביא בשיבות.

מה זה שייך? סדר משנה ברורה גם לא קבעו, ובכל זאת אין לי ספק שיש לך קביעות ללמוד הלכות, לכל הפחות הלכות שבת. מה שלא קבעו, כי עיקר לימוד הישיבה הוא בדברים הזקוקים לדיבוק חברים, לפלפול התלמידים, שזה בעיקר בתלמוד. עיקר הישיבות הוא בדברים שלהלכה, אבל מקרא הוא הבסיס ליהודי - אפילו ילד בן חמש צריך ללמוד מקרא! על מה אתה עומד, אתה מכיר את מי אתה עובד, אתה מנסה לדעת את שמו, כשאתה מתפלל ונהיה וכו' יודעי שמך... אל תקח את זה אישי, פשוט מפריע לי לראות כל כך הרבה בחורים שמנסים בכל כחם להתעלות ומוותרים על הדרך שה' נותן לפניהם בלי לדעת על מה הם מוותרים. הנה אנחנו מגיעים, בא נחפש משהו שיוציא אותנו בברכות התורה.

אחרי שחרית כבר הייתי עייף, אבל הייתי חייב לגמור לברר את הענין, אם משהו יכול לתת לי אור חדש בעבודה. האמת, שהרגשתי חידוש בשחרית, אם עד היום כיוונתי ב"מקבץ נדחי עמו ישראל" שעתיד לקבצם, הרי שעתה הבנתי פירוש אחר - "מי שמקבץ עכשיו את נדחי עמו".

התחלנו לעלות לעבר הישיבה.

-מקום לשכינה הפירוש שה' נמצא כאן בעולם! קיימות שתי צורות בעבודת ה', אחת - לעלות כביכול לשמים ולעבדו כמלאך, והשניה - לעבדו כעומד לפניו כאן בארץ, לסדר אותה כעומדת לפניו בסדר הראוי לה.

-אתה יכול לתת לי דוגמא למה אתה מתכוון במצוה שאנחנו עוסקים בה כל היום, שהיא תלמוד תורה.

-הצורה הרגילה בישיבה היא לחפש השגות שמימיות בסוגיא, חילוקים דקים, מהלכים וכיו"ב, אין אחד שרוצה לדעת בסוף הסוגיא מה ההלכה אם כר' מאיר או כר' יהודה, אם כר' יוחנן או כריש לקיש. אפשר ללמוד כמעט באותה צורה, רק שעיקר הענין יהיה לדעת מה ה' אומר לנו לעשות כאן, שבכל חקירה עיקרה יהיה נפקא מינה לחשבן מה יהיה הדין כך ומה במקרה אחר, מה לפי ההגדרה הזאת ומה לפי האחרת, מה הדין לפי ר' שמעון ומה לפי ר' ברוך בער. להתייחס למציאות הארצית הגשמית זה מוגדר תורה לשמה לשם ידיעת הלכותיה, זה נקרא שה' נמצא כאן ולא שאנחנו מתנתקים מהעולם ודנים באיזו חקירה שנפקא מינה לקידושי אשה, שיותר נכון להגדיר חקירה כזאת כחקירה באגדה. שים לב - יש שתי נקודות, אחת - מה היחס הנפשי כשניגשים ללמוד, האם בקשת ההלכה או חיפוש אורות למדניים, שתיים, וזה כמובן יכול להשפיע על צורת הלימוד אבל לא מוכרח - תפתח חזו"א אחרי שגמרת את הסוגיא ותראה מה פירוש תורה לשמה. ענין נוסף הוא לראות את התורה לפי המציאות המתחדשת. דוגמא שעולה לי עכשיו בראש היא מה שלמדתי אתמול במ"ב שמגדיר את ברכת הלבנה כברכת הנהנין, נפק"מ לראות את הלבנה ונתכסתה בעבים -

האם בזמנינו שיש תאורה ברחוב ולא ניכר בין א' בחדש לט"ו אפשר לברך ברכת הלבנה? עוד הערה מציאותית, האם כשענן מכסה את הלבנה אני לא נהנה לאורה? אני לא רואה אותה ישירות אבל קרני אורה ממלאים את הארץ, קח דוגמא מהשמש - גם כשענן מכסה אותה אנחנו נהנים מאורה. אני לא בטוח שאני צודק אבל אם לא מעירים הערות כאלה זה אומר שלא מורידים את התורה לארץ ומשאירים אותה בשמים, זה נקרא הלומד שלא על-מנת לעשות.

אם תרצה אני יכול לרדת יותר לפרטים ולעבור על הרבה מאד מהמצוות ועל הצורה הכללית, אבל החברות שלי עוד רגע מגיע

-אולי באמת נקבע זמן להמשיך לשוחח.

-אם יהיה נח לך, במוצאי שבת.

-ישר כח.

-תגיד אתה, יהודה. מה מפריע לך בעיקר כל אלו?

-יש דברים אישיים. אבל הדברים שמפריעים לי, ואני מאמין שלכולם, שאני כל היום עובד את ה' כלומר כמו כל בחור אין לי עסק חוץ מללמוד ולהתפלל, אני לא אומר שאני קדוש ופרוש אבל פחות או יותר זה עיקר עסקי, ולמעשה הלב שלי רחוק מאד מלהיות כמו שצריך, כאילו שום דבר לא נכנס אליי. אני מקיים מצוות והן חיצוניות לי, אני נכשל כל שנה באותן כשלונות, אתה יודע, אין טעם להאריך.

-עכשיו בא נחזור ונקרא.

"זרעתם הרבה והבא מעט אכול ואין לשבעה שמה ואין לשכרה לבש ואין לחום לו והמשתכר משתכר אל צרור נקוב".

כלומר כמו אדם טבעי שחי על אדמתו אתה פונה בסוף השנה לאסוף אותה ולסכם אותה ומגלה את אותם דברים שגילו בזמן חגי. נראה לי שהנביא מגדיר את המציאות שלך יותר טוב ממה שהגדרת אתה.

-לזה אתה קורא על דרך האמת?

-כן, וזה לא סודות אלא הפשט הפשוט שלנו. אתה יודע שנבואה שלא נצרכה לדורות לא נכתבה. האמת, אולי גם הבעיות של פרנסה בזמננו זה יען ביתי וגו', ואז זה ממש אותו דבר. אנב, תסתכל במלבי"ם על הפסוק "העת לכם אתם" - דברים מבהילים...

-עכשיו אני מבין על מה דברת. את כל הנביא אתה לומד כך?

לא, אני לומד כי צריך ללמוד וחייבים ללמוד, ולפעמים אני שומע מהנביא דברים שיורדים אלי, בדרך כלל לא. אבל בא לא נאריך בזה עכשיו, אולי פעם אחרת.

-צודק, נחזור לדין. אז ה' אומר לנו על ידי נביאו שכל זה בגלל שלא בונים את ביתו. איך זה יורד אלינו?

-ענין בית המקדש הוא השראת השכינה, וזה ענין האלוה - בנית מקום לשכינתו. אם היינו עם, אני ואתה, היינו בונים מקום לשכינתו בתוך העם שזה הבית הגדול והקדוש. עכשיו שאני יחיד ואתה יחיד, כל אחד מאתנו צריך להכין מקום לשכינתו בו כמו שאומר האלשיך על ושכנתי בתוכם בתוכו לא נאמר אלא בתוך כל אחד, ומי שהוא בעל משפחה צריך לבנות שתיה משפחתו מקום להשראת שכינתו, והעיקר צריך לזכור - שכל אחד מאיתנו הוא חלק מהעם וכשהוא מעמיד את עצמו לפני ה' בצורה שה' רוצה הרי שחלק מן העם מתוקן וה' שוכן יותר על העם בכללו, חוץ מההשפעה הטבעית והרוחנית שהוא משפיע על אחרים להיות כמותו.

-ומה הפירוש של כל זה, מה זו שכינה ואיך בונים מקום לזה?

-תוכל לומר לי כעת מה ענין האלוה אצלך, או יותר נכון - מה ראית בחגי על אלוה. האמת שלא שיערתי שכבר בזמן הנביאים היה את אלוה

-צודק, חגי לא אומר במפורש שזה ענין האלוה, אלא שכתוב בו נבואה שנתנה בא' לחדש השישי, כלומר אלוה, ומזה אני לומד שנבואה זו היא ענין האלוה.

-מה השייכות?

-אתה מבין שהתורה היא אמת, כלומר לא מקרית, אלא כל דבר שכתוב בה הוא מוכרח שרשי ואמיתי. ואם כתוב שזה ניתן באלוה אז גם אם על דרך הפשט יש הסברים אחרים למה זה נכתב ולמה ביום זה נתנבא, הרי שעל דרך האמת, כלשון הרמב"ן, יש כאן עניין אמיתי.

-ואתה משתדל ללמוד גם על דרך הפשט, או שבעיקר אתה ממציא עניינים על דרך הסוד?

-לא אמרתי עניינים על דרך הסוד. יותר נכון שבמקום לדבר באויר, נכנס לחדר שלי נפתח תרי עשר ונלמד קצת ואחר כך תגיד מה דעתך.

... בחדש השישי ביום אחד לחדש היה דבר ה'...העם הזה אמרו לא עת בא עת בית ה' להבנות...העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב ... שימו לבבכם על דרכיכם זרעתם הרבה והבא מעט ... עלו ההר והבאתם עץ ובנו הבית ...

-מה אתה רוצה בזה, אתה חושב לבנות את בית המקדש?

-נתחיל כך - ודאי שאם עם ישראל היה שואל מה הוא אמור לעשות כיום, התשובה היתה לבנות, אבל עם ישראל לא שואל, ואתה - אין בכחך לבנות, ואפילו אם היה בכחך, אני לא בטוח שאתה חייב, כי זו מצוה שמוטלת על הציבור. אמנם אתה צריך לדעת מה נתבע א' כדי שלא תתחייב גם אתה בזה שלא נבנה כשנים שעשאוה כלומר שמצדך אתה לא תמנע ולא תימנע אלא תרצה, ואם תהיה אפשרות גם תעשה, ב' מזה נלמד מה מוטל עלי ועליך כיחידים.

-תסלח לי שאני סוטה קצת, מה אתה מסביר על דרך הפשט למה זה נאמר באלוה?

-פשוט מאד, מה בן אדם טבעי שחי על אדמתו עושה באלוה? מתחיל את האסיף השנתי עד סוכות, חג האסיף, אז הוא חוגג לפני ה' ומודה על כל הטוב שנתן לו. והנה בזמן חגי כשהתחילו לאסוף "פנה אל הרבה והנה למעט והבאתם הבית ונפחתי בו", ואז בא חגי להסביר להם צמוד למציאות "יען מה נאם ה' צב-אות יען ביתי אשר הוא חרב ואתם רצים איש לביתו"

-יפה מאד, ניכרים דברי אמת. ואיך אתה מוריד את זה אלינו?